

Oxsjö by och såg, del 2

Oxsjö by kom att bli centrum för de människor som levde, i de sk. "fjälllägenheterna" och alla som levde i olika kojor på skogen. Under den mest expansiva skogsperioden fanns det 3 affärer i Oxsjö. Dominerande och ofta drivande personer i byns utveckling var de olika förvaltarna som bolaget tillsatte.

Den första affären i Oxsjö var troligen den lilla röda stugan nedanför fd. Billströms, med en Lindholm som föreståndare.

Denna bild visar vad som på 1980-talet fanns kvar av den bagarstuga som hörde till gården. Enligt Axel Lind så fanns "intill vägkorsningen till Herrgården en byggnad innehållande mangelbod och iskällare. Från samma byggnad sålde Beda Berglund bröd bakat i Sillre och senare även dricka. På gaveln fanns en fast monterad stege och i höjd med taket hängde en stor, tung vällingklocka."

Faktorsbostaden byggdes 1889-90 och den förste att flytta in var Förvaltare Nordström en bestämd herre som levde efter mottot "Jag befäller Ni lyder". Enligt Ture Lindholm så var det början på Oxsjös storhetstid. Skogsarbetet betalades med ett pris för huggning och körning tillhopa. Arbetarna ville att huggning och körning skulle betalas var för sig och 1907 lades arbetet ned. Förvaltare Nordström gick dock icke med på att skilja på huggning och körning och med detta upphörde strejken. Förvaltare Nordström medverkade även till att det anlades en dansbana och en skjutbana i Oxsjö. I takt med att skogsarbetet mekaniserades och virket fraktades på bil istället för att flottas så minskade arbetstillfällena i omgivande trakter. Landsbygden avfolkades vilket först drabbade utbyarna. Befolkningen som blev kvar var de äldre och så småningom blev husen fritidsbostäder eller fick förfalla. I dag finns det bara några bofasta familjer i Oxsjö by. Faktorsbostaden i Oxsjö även kallad "Herrgården" är numera samlingsplats för Lidens PRO.

Enligt noteringar som gjordes av Linnea Viksten hade det kommit till Lars Bredins kännedom att Oxsjö herrgård skulle rivras. Bolaget, SCA, ansåg att det inte fanns behov av huset längre. PRO inledde förhandlingar med bolaget, som var tveksamt, de ansåg huset vara i så dåligt skick att det skulle bli allt för kostsamt att göra det beboeligt. Men efter stora gemensamma insatser så firade PRO taklagsfest och invigning av det nyrenoverade huset skedde den i juli 1964. I år är det dags för 40-årsjubileum.

Sjukdomar och olycksfall.

Allmogens tro och föreställningar påverkade och styrde vardagslivet och var resultatet av generationers erfarenhet, kunskap och vidskepelse. Detta gällde i hög grad den folkliga medicineringen och kurationen. Man fick i första hand lita till ärvda kunskaper och huskurer.

Många levde utan marginaler. Födan var ensidig, mjöl och mjölk kost var ofta otillräcklig. Bostäderna var ofta kalla och dragiga och den personliga och allmänna hygien var bristfällig. Man kände inte till hygienens samband med ohälsa. Loppor och löss hörde till husdjuren.

För att bota olika krämpor fanns det flera "välbeprövade" kurer i vilka kunde ingå mer eller mindre svåranskaffade ingredienser, som tex.: mot norr rinnande bäckvatten, vatten från källor som tömde sig mot norr. Det kalla och onda fanns i norr och vatten som försvann åt det hållet tog med sig ens krämpa. Andra verksamma vatten var ett barns dopvatten samt likvatten, dvs. det vatten som man tvättat den döde i. Det fanns även källor med heligt vatten "Trefaldighetskällor", där vattnet var starkt järnhaltigt. Man offrade en slant eller silversak till källans "rå" eller ande för hälsa och

välgång för det kommande året. Många drack av vattnet eller tog ett bad i källan för att få bot eller skydd mot sjukdom.

Koppning och åderlätning var två olika sätt att bota sjukdomar som berodde på att kroppen samlat på sig dåligt eller sjukt blod, som det var bäst för kroppen att göra sig av med. Vissa tider på året ansågs särskilt lämpliga för åderlätning, andra borde undvikas. Blodiglar kunde användas till vitt skilda symtom tex. tandvärk, huvudvärk, svullnader, variga och svårärläta sår.

I ett husapotek kunde ingå Arsenik, Björngalla i brännvin, Brännvin, Bävergäll i salvkonsistens, Dyvelsträck (*djävulens avföring*), Dörjes moderdroppar (*spritlösnig på bävergäll och Opium*), Slagvatten (*olja av timjan, rosmarin och lavendel i sprit*), Kamferbrännvin, Hoffmans droppar. Med ett välutrustat husapotek var familjen rustad för de vanligaste krämporna.

Tack till Liden PRO för artikeln i detta och i föregående nummer av Lidens Tidning. Artiklarna har sammanställts efter en studiecirkel som genomförts inom Liden PRO under vintern 2003/04 och med huvudsaklig inriktning på Oxsjö by och verksamheten däromkring.